

*Начальник відділу корпоративних рейтингів
агентства «Кредит-Рейтинг»
Андрій Кулик*

ОГЛЯД РИНКУ КОНЬЯКІВ

В 2010 році виробництво коньяків в Україні становило 3,4 млн. дал, що на 0,3 млн. дал або на 9,7% вище рівня показника 2009 року. При цьому, незважаючи на нарощування виробництва в минулому році, основним гравцям ринку коньяків не вдалося досягти показників докризового 2008 року (в 2009 році виробництво коньяку скоротилося на 21% або на 0,8 млн. дал).

Останніми роками спостерігалось щорічне зростання обсягів виробництва коньяків в Україні, проте у структурі загального виробництва алкогольних напоїв їх частка складала лише 3-4%. Коньяк у всьому світі вважається елітним напоєм, проте вітчизняний споживач більше звик до споживання горілки і ще не завжди наслідує загальноприйнятій культурі.

Сьогодні в Україні існує дві категорії споживачів українського коньяку: перша категорія – це ті, хто свідомо вибирають коньяк як один з алкогольних напоїв, якому віддається перевага. Вони сприймають коньяк як благородний напій із складною технологією виробництва. Друга категорія - ті, хто сприймає коньяк як дорогу горілку.

Коньяк одержують під час перегонки молодих виноградних вин з наступною витримкою у дубових діжках або емальованих металевих резервуарах з дубовою клепкою не менше 3 років. Особливістю вітчизняного виробництва коньяків є висока залежність від імпортного коньячного спирту, оскільки повним циклом виробництва (з викурюванням спирту) володіє незначна кількість підприємств, а отже власною сировиною українські виробники забезпечені тільки на 25-30%.

Проте, це стосується перш за все тих компаній, в яких немає власної виробничої бази. З 30 підприємств галузі лише 4 мають повний цикл виробництва та готують власні коньячні спирти. Це дорогі технології, які вимагають вирощування власного винограду. Враховуючи те, що в 2010 році врожай винограду в Україні був значно менший ніж в 2009 році, це призвело до подорожчання виноматеріалів та кінцевого продукту. А з нового року вартість коньяків збільшилася знову за рахунок зростання акцизу, цін на виноматеріали та комплектуючі.

Підприємства коньячної галузі відчули суттєвий вплив кризи. З одного боку, відбулося подорожчання сировини, що імпортується, внаслідок девальвації національної валюти. З іншого боку, було збільшено ставки акцизного збору та встановлено мінімальні оптово-відпускні та роздрібні ціни, що в умовах зниження купівельної спроможності населення призвело до зменшення попиту на коньяки. З метою покращення ситуації для виробників коньяків у лютому 2010 року було внесено зміни до Закону України «Про ставки акцизного збору на спирт етиловий та алкогольні напої», згідно з якими ставку акцизного збору на коньяк повернуто до розміру 14 грн./ л 100% спирту.

Ставки акцизного збору та мінімальні ціни на коньяки

Вид державного регулювання	з 01.01.2009	з 01.07.2009	з 21.10.2009	з 01.01.2010	з 01.03.2010	з 01.01.2011	з 01.01.2012
Ставка акцизу (за 1 л 100%-го спирту), грн.	10,00	14,00	–	20,00	14,00	20,00	27,00
Мінімальна ціна(за 1 л 100%-го спирту), грн. (оптово-відпускна/роздрібна):							
коньяк три зірочки	–	–	95,35/ 131,60	–	–	–	–
коньяк чотири зірочки	–	–	106,30/ 146,70	–	–	–	–
коньяк п'ять зірочок	–	–	120,80/ 166,70	–	–	–	–

Джерело: Закон України «Про внесення змін до деяких законів України з питань оподаткування» № 797-VI від 25.12.2008 р., Постанова КМУ № 1055 від 23.09.2009 р., Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про ставки акцизного збору на спирт етиловий та алкогольні напої» N 1883-VI від 11.02.2010 р.

Традиційно центри виробництва коньяків розташовані у південних областях – Одеській, Миколаївській, Херсонській, а також у Криму та Закарпатті. Ринок коньяків достатньо структурований: на 6 найбільших виробників припадає три чверті загальноукраїнського виробництва. Найбільшими виробниками коньяків є ЗАТ «Одеський коньячний завод» (ТМ «Шустов» - частка ринку 21,4%, обсяг виробництва 0,7 млн. дал, на 17,1% більше ніж в 2009 році), ВАТ АПФ «Таврія» (ТМ «Таврія», «AlexX», «Георгієвський квалер», «Каховський» - частка ринку 17,6%, обсяг виробництва 0,6 млн. дал, на 14,1% більше ніж в 2009 році), ЗАТ «Коктебель» (ТМ «Коктебель»), ЗАТ «Зелений гай» (ТМ «Гринвич», «Гетьман»), ЗАТ «Алеф-Виналь» (ТМ «Жан-Жак», «Клінков») та ОП «Ужгородський коньячний завод» (ТМ «Тиса» - обсяг виробництва 0,3 млн. дал, на 25,8% більше ніж в 2009 році).

На тлі зростання внутрішнього виробництва спостерігається скорочення обсягів експорту та питомої ваги імпорту в обсязі продажу на ринку України. З 2011 року набирають чинності нульові ставки ввізних мит і на коньяк у тому числі. Отже на ринок прийде імпорتنний коньяк і вітчизняному доведеться конкурувати, наприклад, з дешевим іноземним.

Надалі прогнозується розподіл частки дрібних виробників між лідерами галузі на тлі незначного збільшення загального обсягу виробництва коньяків, оскільки, по-перше, коньяк – більш дорогий напій (ніж традиційний міцний алкоголь), а купівельна спроможність українців падає; по-друге, культура вживання коньяку лише формується.

Вважаємо, що труднощі мають тимчасовий характер і в найближчі роки галузь відновить докризові обсяги виробництва. Оператори ринку відзначають збереження обсягів реалізації коньяків верхньої цінової категорії за рахунок зменшення попиту на імпортні коньяки (з Вірменії, Грузії), які подорожчали після девальвації національної валюти.